Sosiaali- ja terveysjärjestöjen rooli yhteiskunnallisena keskustelijana ja päätöksenteon kumppanina on turvattava

Hallitusohjelmakirjaus: Kansalaisjärjestöt ovat erottamaton ja korvaamaton osa suomalaista demokratiaa. Kansalaisyhteiskunnan oikeus ottaa kantaa, osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun, tuottaa tietoa ja tehdä vaikuttamistyötä varmistetaan ja turvataan. Kansalaisjärjestöjä kuullaan päätöksenteossa ja ne osallistetaan asioiden valmisteluun. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestön toimintaedellytykset varmistetaan kestävästi.

Tausta: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen osallisuus päätöksenteossa on pikkuhiljaa heikentynyt. Järjestöjen edustus virallisissa työryhmissä on vähentynyt ja niiden kuuleminen lainsäädäntöprosesseissa on ohentunut.

Uudet STEA-avustuskriteerit puolestaan rajoittavat sote-järjestöjen mahdollisuuksia tehdä valtionavustuksilla vaikuttamis- ja neuvontatyötä sekä viestintää. Myös yleisavustusten leikkaukset, jotka kohdistuvat erityisesti katto- ja liittojärjestöille, tulevat merkittävästi heikentämään järjestöjen mahdollisuuksia tuoda järjestöjen ja niiden edustamien ihmisryhmien ääntä yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.

Perusteluosa: Kansalaisyhteiskunnan sivuuttaminen lainvalmistelussa tai peräti hiljentäminen yhteiskunnallisessa keskustelussa ei kuulu vapaaseen, demokraattiseen yhteiskuntaan.

Sosiaali- ja terveysjärjestöt edustavat usein haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä ja kanavoivat näiden ääntä päätöksentekoon ja yhteiskunnalliseen keskusteluun. Mikäli sote-järjestöiltä viedään ääni, kuuluu yhteiskunnassa jatkossa vain varakkaimpien ja vahvempien viesti. Yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen on saatava käyttää valtionavustuksia, kuten muillakin järjestösektoreilla. Siksi sote-järjestöjen avustusasetusta on muutettava, jotta se ei rajoitta yhteiskunnallisen vaikuttamistyön rahoittamista STEA-avustuksilla.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestön asema sote-järjestökenttää kokoavana ja haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä päätöksenteossa puolustavana tahona on romuttunut vuoden 2027 STEA-avustusleikkausten myötä. Avustusleikkausten seurauksena suurimmalle kansalaisjärjestökentälle jää jäljelle selkeästi pienin kattojärjestö. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestön rahoitus on palautettava riittävälle tasolle ja eriytettävä muusta STEA-avustusten kokonaisuudesta omaksi erilliseksi rahoituksekseen.

Vaikutusarvio: Kansalaisjärjestöjen osallistaminen päätöksentekoon tuottaa parempia, kestävämpiä, inhimillisempiä ja erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä huomioivia päätöksiä. Vahva kansalaisyhteiskunta lisää heikommassa asemassa olevien ryhmien osallisuutta sekä ehkäisee yhteiskunnan polarisaatiota.

Kustannukset: Ei kustannuksia.